

Motion till riksdagen 2024/25:3379

av **Ulrika Westerlund m.fl. (MP)**

med anledning av prop. 2024/25:123 Kontaktförbud – ett utökat skydd för utsatta personer

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kunskapen om våldsutsatthet, fysisk eller psykisk, bör öka hos myndigheter som har att tillämpa regleringen om kontaktförbud och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om stärkt skydd till vittnen och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de faktorer som räknas upp i propositionen och som ska vägas in i bedömningen av kontaktförbud är otillräckliga och tillkännager detta för regeringen.

Begränsa förövaren – inte de våldsutsatta

I proposition 2024/25:123 lämnar regeringen flera förslag om ett utökat skydd för utsatta personer i fråga om kontaktförbud. Syftet är att kunna göra det möjligt att meddela fler kontaktförbud, stärka den brottspreventiva funktionen och åstadkomma ett reellt skydd för de utsatta.

För Miljöpartiet är mäns våld mot kvinnor och barn en högst prioriterad fråga. I dag får våldsutsatta kvinnor och barn alltför ofta sina liv och sin frihet inskränkta. De är brottsoffer, men lever frihetsberövade. Från samhällets sida behöver det vara väldigt tydligt att det är den som utövar våld och förtryck som ska begränsas – inte brottsoffret. I alltför många fall fortsätter våldet i olika former efter att den våldsutsatta lämnat relationen. Det är hög tid att vi börjar se det s.k. eftervåldet som en särskild typ av våld och sätter in åtgärder för att förhindra det.

Under Miljöpartiets tid i regering lanserades 40-punktsprogrammet mot mäns våld mot kvinnor, med en lång rad insatser för att förebygga och bekämpa våldet. Det

handlar bl.a. om förebyggande insatser, stöd och skydd för våldsutsatta, straffskärpningar och ökade satsningar på kompetens och forskning. Det har bl.a. blivit lättare att utfärda kontaktförbud och fotboja, straffet för grovt kvinnofridsbrott har skärpts och satsningar har gjorts på polisen och fler särskilda utredare. Straffet för våldtäkt och sexköp har skärpts.

Miljöpartiet välkomnar att regeringen nu fortsätter det arbete som vi påbörjade i regering. Det finns fortfarande brister i dagens regelverk som vi måste komma till rätta med. Ett sådant exempel som vi påtalat länge är att ett kontaktförbud måste gälla en hel kommun eller större geografiska områden än i dag för att stärka våldsutsatta kvinnors trygghet och frihet. Mot denna bakgrund är vi positiva till att regeringen i propositionen föreslår att särskilt utvidgade kontaktförbud ska kunna omfatta större geografiska områden. Det är ett viktigt förslag som kan bidra till ett mer omfattande skydd samt tryggare och säkrare villkor för utsatta. Kvinnor ska kunna åtnjuta sin rörelsefrihet samtidigt som det är förövaren som ska anpassa sitt liv.

I regering gjorde vi också det möjligt att förena fler utvidgade kontaktförbud med fotboja som en förstahandsåtgärd, en viktig åtgärd för att stärka tryggheten för våldsutsatta kvinnor. Vi ställer oss därför positiva till att regeringen ser över ytterligare situationer där kontaktförbud bör kunna utfärdas, exempelvis vid kontrollerande beteende i form av övervakning med digitala medel, gps-sändare eller dolda kameror som har en stor påverkan på den som utsätts.

Skyddade boenden och rättsligt biträde för barn

Även om vi står bakom flera av regeringens förslag på åtgärder vill vi i denna följdmotion uppmärksamma ett par förslag som vi menar behöver utvecklas ytterligare. Till att börja med vill vi betona att ett kontaktförbud i många fall inte ensamt är tillräckligt för att tillgodose de skyddsbehov som finns. Miljöpartiet vill därför utveckla lagstiftningen för att ge bättre skydd för kvinnor som utsätts för våld, även det s.k. eftervåldets alla dimensioner. Gemensamma barn drabbas också och kan själva vara brottsoffer men också användas som verktyg för att fortsätta skada kvinnan.

Vi vill se ökad kunskap hos polis, socialtjänst, åklagare och andra myndigheter om våldsutsatthet och hur våldsutsatta kan skyddas. Vi står därför bakom regeringens förslag om utökad elektronisk övervakning, där polis och åklagare ges möjlighet att kontrollera att kontaktförbudet efterlevs genom fotboja.

Kvinnor och barn måste också i ett tidigt skede skyddas genom att erbjudas plats på ett skyddat boende. Dessvärre är placerade personer i skyddade boenden dyrt för kommunerna. Enligt Unizon ser kommunerna över placeringar när pengarna tar slut. Tillgången till skyddat boende för våldsutsatta riskerar alltså att styras av budget – inte behov. Så kan vi inte ha det. Det kan också ses som en delvis statlig angelägenhet med den både brottsförebyggande och brottshindrande miljö som ett skyddat boende innebär. Därför vill vi i Miljöpartiet att staten står för halva kostnaden för placeringar på skyddade boenden. Vi vill också införa en ”flyttpeng” i socialförsäkringssystemet, för att motverka de ekonomiska konsekvenser som särskilt kan drabba kvinnor med skyddad identitet som tvingas till återkommande flyttar.

Till sist vill vi se ytterligare åtgärder riktade mot att skydda barns rättigheter. Regeringen föreslår också i propositionen att rätten till rättsligt biträde för barn ska

utökas, så att ett offentligt biträde kan bidra till att tillvarata barnets rätt i ärenden om kontaktförbud. Förslaget är viktigt för att uppfylla såväl barnets rätt att komma till tals som rätten till skydd mot alla former av våld. Detta betyder inte att det är en tillräcklig åtgärd; barnets röst bör höras och ges betydelse i fler ärenden än bara de som rör kontaktförbud. Vi vill att barn ges rätt till ett eget biträde i alla mål om vårdnad, boende och umgänge. Det handlar om att barnets rättigheter och intressen ska tillvaratas. Därutöver är det viktigt att höja kunskapen inom rättsväsendet så att barns uppgifter om våldsutsatthet, fysisk eller psykisk, tas på större allvar.

Stärkt skydd till vittnen i rättsprocesser

När Miljöpartiet satt i regeringen drev vi fram flera lagändringar i syfte att skydda vittnen och för att få fler personer från kriminella nätverk att delta i rättsprocesser. För Miljöpartiet är det viktigt att arbetet med att ytterligare stärka skyddet för vittnen och brottsoffer fortsätter, så att fler vågar vittna.

Regeringen föreslår nu att kontaktförbud ska få meddelas för att skydda målsägande och vittnen i en rättsprocess. Flera remissinstanser, såsom Brottsoffermyndigheten, är positiva till förslaget och menar att det är avgörande för ett fungerande rättsväsen där fler brottsoffer och vittnen vågar medverka i brottsutredningar, anmäla brott eller vittna i domstol. Vi noterar samtidigt att betydelsefulla remissinstanser som Advokatsamfundet och Åklagarmyndigheten däremot ser risker med förslaget och framhåller att det finns en uppenbar risk för en fokusförskjutning från det ursprungliga syftet att skydda särskilt utsatta brottsoffer till att skydda förhörspersoner som har uppgifter att lämna kopplade till bl.a. kriminella nätverk. De lyfter i stället fram att fokus bör ligga på att förbättra tillämpningen av redan befintliga och etablerade skyddsåtgärder inom rättssystemet.

Enligt Miljöpartiets mening är det viktigt att fler vågar vittna inom och runt den kriminella miljön och i brott inom hederskontext, men likt Advokatsamfundet och Åklagarmyndigheten vill vi betona behovet av att andra åtgärder än kontaktförbud i samband med rättsprocesser också behövs.

Viktigt med fler insatser och ökad kunskap på området

Vi vill i sammanhanget betona vikten av att kontaktförbud inte ses som en ensidig lösning för att förhindra mäns våld mot kvinnor. Många fler och bredare åtgärder måste vidtas för att framför allt förebygga att våld förekommer från början, men även för att skydda dem som utsätts. De utökade möjligheterna att meddela kontaktförbud får inte ges ett för ensidigt fokus, vilket remissinstanser som Advokatsamfundet, Integritetsskyddsmyndigheten och Myndigheten för delaktighet också uppger. Det handlar också om att vi fortfarande har låg kunskap om vilka åtgärder som faktiskt fungerar i syfte att skydda våldsutsatta. Till exempel föreslår regeringen att andra omständigheter än tidigare brottslighet ska få större betydelse vid riskbedömning. Som Sveriges Kvinnoorganisationer lyfter behöver vi komma ifrån rådande praxis att en person behöver ha lagförts tidigare för att åläggas ett kontaktförbud, och se till att riskbedömningar blir mer heltäckande och även omfattar aggressiva eller kontrollerande beteenden som inte

är straffbara. Samtidigt menar Myndigheten för delaktighet att kunskapsläget är bristfälligt inom området, vilket kan komma att påverka utfallet av förslagen. Det är t.ex. svårt att veta hur personliga faktorer såsom psykisk sjukdom, allvarliga psykiska störningar, funktionsnedsättningar och missbruk påverkar risken för våldsutövande. Vid flera tillfällen har myndigheten påpekat att bristen på kunskap inom området riskerar att leda till ett sämre förebyggande arbete samt att färre våldsutövare upptäcks och hanteras samt leda till rättsosäkerhet och felaktiga riskbedömningar.

Det är ett steg i rätt riktning att andra faktorer än annan brottslighet vägs in i bedömningen så att kontaktförbud kan utfärdas i fler fall. Det är däremot viktigt att bedömningen inte lägger ett för ensidigt fokus på de faktorer som nämns i förslaget, såsom psykisk sjukdom. Vi delar Sveriges Kvinnoorganisationers ståndpunkt att det är viktigt att en heltäckande bedömning görs i varje enskilt fall och att bedömningen inte enbart väger in de faktorer som räknas upp i propositionen.

Ulrika Westerlund (MP)

Mats Berglund (MP)

Annika Hirvonen (MP)

Nils Seye Larsen (MP)

Camilla Hansén (MP)

Jan Riise (MP)